

Hur jag blev konstnär

av Saskia Holmkvist

Tro, hopp och kärlek är alla starka känslor som föregås av en händelsekedja som leder fram till övertygelse och förtroende för den upplevda känslan. Det som sker är en överbevisning i händelser över tid som innebär att man slutar ifrågasätta för att istället acceptera. Att jag blev konstnär beror på en rad händelser som jag idag inte ifrågasätter. Längre fanns det inget som indikerade att det var det jag skulle bli.

En sak som leder till nästa. Så kan alltså världen återberättas. Intressanta orsakssamband utöver det lätt förutsägbara gör mig nyfiken och därför har kedjeeffektens formspråk en viktig plats i mitt arbete. Framförallt som berättartekniskt hjälpmedel. Formen är illusorisk och bra för att få andra att förstå eller känna sig delaktiga i en händelse. Delaktigheten är viktigt för mig. Därför försöker jag oftast rikta mig direkt till betraktaren. Kedjeeffektens logiska struktur (a till b till c) är enkel och pedagogisk. Perfekt för inläring, överföring av budskap och resultatframställning.

Å ena sidan skulle man kunna säga att en kedjeeffekt egentligen är en historisk återblick. Den kan sträcka sig över en längre eller kortare tidsperiod men förblir alltid en redovisning av ett förlopp och på så sätt ett tillbakablickande. I fiktion å andra sidan använder man ofta greppet, det-ena-som-följer-på-det-andra, liksom i kedjeeffekter, för att bygga upp en spännande historia. Fiktion i motsats till verkliga kedjeeffekter driver alltid en historia mot ett mål. Därför kan man säga att fiktionens och kedjeeffektens strukturer går i motsatta riktningar tidsmässigt.

En kedjeeffekt är linjär vilket innebär att allt pekar rakt fram när man återberättar ett händelseförlopp. Det finns inga bihistorier. Strukturen är harmonisk vilket gör att man alltid kan vara säker på att det finns en lösning i slutet av historien, nästan som i sagor. Man kan därför säga att det oftast är en förenkling av en situation som återges när man väljer att berätta den som en kedjeeffektsberättelse. Berättarstrukturen eliminerar effektivt alla relativa värden. Det gör också den här sortens berättelser mer till anekdoter. Kanske blir de inte tillförlitligt historiskt källmaterial men desto bättre och slagkraftigare historier.

Den aspekten utnyttjar jag till att få med mig betraktaren och för att få det skildrade att bli trovärdigt. Jag har arbetat med dokumentärens och reportagens formspråk i flera filmer och då använt mig av historiska fakta och fiktivt material som jag staplat på varandra som kedjeeffekter för att få fram (poänger) det jag vill ha sagt.

Intressant med kedjeeffekter är att strukturen är lätt vilseledande. När en händelse återberättas som kedjeeffekt är det oftast ett resultat i någon form som man vill berätta om. För att få full effekt i berättelsen om resultatet utnyttjar man en elastisk princip genom att gå tillbaka och återberätta kronologiskt. Kedjeeffekter är alltid ett tillbakablickande, men berättarstrukturen gör själva ögonblicket då det återberättas så spännande att det nästan känns som om det sker nu. Anledningen till att man upplever det så, är att man berättar den som en utveckling, (a till b till c) vilket ökar spänningen. Ju mer oförutsedd en följd är desto mer fantastisk eller häpnadsväckande blir historien. Det utnyttjas till exempel mycket i deckare. I deckare är det väldigt viktigt att sätta igång läsarens engagemang och delaktighet eftersom läsaren ska bli en andra kriminalinspektör. De intriger som målas upp måste framstå som potentiella ledtrådar trots att de oftast är felaktiga.

En annan aspekt av kedjeeffekter är det oväntade eller det osannolika resultatet. När ett oväntat resultat uppstår, som att en person blir konstnär som inte visat intresse för det tidigare i livet, kan man gå tillbaka och försöka hitta svaret till hur förloppet egentligen gick till. En spännande efterforskning för att hitta den utlösande faktorn till ett oväntat resultat.

Man börjar alltså titta i backspegeln för att utforska hur det gick till först när något verkligt oväntat uppstår. Den vändpunkten gör mig intresserad. När saken sedan utretts framstår den som en självklar kedjeeffekt fast den i själva verket var helt oförutsägbar. Liksom penicillinets upptäckt. Inte förrän Flemming började

studera det önskade möglet som uppstod i bakterieodlingarna, upptäckte han att det var bakteriefritt runt mögelsvampen 'Penicillium notatum`.

Att jag till exempel är konstnär idag på grund av att jag bodde på Kuba som liten kan man inte tro på. Det finns inget självklart samband. Men att det ledde till att jag fick ett intresse för språk som gjorde att jag valde humanistisk linje på gymnasiet och så småningom läste konstvetenskap på universitet för att sedan hoppa av och praktisera konst kan alltså i efterhand framstå som ett normalt händelseförlopp, och en logisk slutsats. Men det har med kedjeeffektens berättarstruktur att göra. Den kommer alltid i efterhand.